

**Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor
Partes Distributæ Pars ...**

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. V. De Cambiis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

QUESTIO V.

De Cambiis.

64.
Quid cambium.

LICET cambium ex prima nominis institutione quamcumque permutatorem significet, usus tamen paulatim obtinuit, ut solum significet negotiatoriam seu lucrativam permutationem pecuniæ pro pecuniâ. In eoque subtilissima hodie mercatorum praxis, legum veterum simplicitatem superans, jure tamen & praxi permittitur. Is verò à quo petitur, ut fiat permutatio dicitur *Campfor*, qui verò petit dicitur *Campfarius*.

Quid campfor aut campfarius.

Distinctio cambii à mutuo.

Apparet porrò cambium mutuo affine. Ab eo tamen differt, quòd mutuum non sit propriè, uti cambium, commutatio, seu ultro citroque datio rei pro re; quòdque præstatio mutui & redditio fortis ex sua ratione simultatem temporis excludat, etsi per accidens ob absentiam pecuniæ commutata in cambio aliqua temporis intercapedo cernatur: quòd insuper cambium fit commutatio consistens inter pecunias quòdammodo diversas, sive secundum quantitatem, sive secundum speciem, sive secundum locum: quòd denique contractus mutui fit in sua ratione completus ante redditionem fortis, secus quàm contractus cambii, priusquam utrimque pecuniæ sint præstitæ. In cambio locali seu per litteras campfarius quidem est obligatus quàm primum pecuniâ receipt; ejus autem respondens, quàm primum litteras cambii acceptavit, qui exinde obligatur satisfacere post lapsum termini, in quocumque statu sit campfarius, satisfactioneque præstitâ, completum est cambium.

65.
Cambium aliud siccum, aliud reale.

Cambium aliud est siccum, aliud reale. Siccum dicitur, eò quòd careat humore justii lucri; ut quando habetur sola ratio temporis, aut quando fingitur alibi solutio faciendâ, & fit eodem loco cum usura. Reale & legitimum cambium est vera permutatio pecuniæ cum pecuniâ; e qua nempe sumi potest lucrum justum alterius partis permutatium, puta campforis.

Hoc aliud minutum, aliud locale seu per litteras.

Quod rursum est duplex: Minutum scilicet, seu permutatio numismatum diversarum speciei, quæ utrimque præsentur eodem loco habentur, & de manu ad manum (unde & manuale dicitur) redduntur v.g. aureorum cum argenteis, minorum cum majoribus, abraforum cum integris, veterum cum legitimis, antiquorum cum novis, patriorum cum exteris aut contrâ. Et locale (quod & cambium per litteras dicitur) estque permutatio pecuniæ præsentis cum absente; v. g. si campfor det Antuerpiæ, ut recipiat Venetiis, vel recipit Antuerpiæ, ut det Venetiis: nam aliquando campfor dat prius, aliquando campfarius.

66.
Item aliud

Item Reale cambium aliud est purum,

cui non permittatur contractus alterius speciei: aliud Mixtum, cui permittitur: ut si quis Passios iturus conveniat cum campfore de danda pecuniâ pro viatico, & simul conducat ab ipso equum soluturus Parisiis totum, quòd campfor exigit, tam pro pecuniâ viatici, quàm pro pretio condictionis Passios persolvendo ex assignatione campfarii: pro eo enim, quòd pretium tantum ibi persolvatur, plus solet exigi, quàm ratione ordinariæ locationis.

Denique aliud est simplex, quando scilicet non intervenit aliud pactum, quàm hic dandi pecunias campfori, & alibi recipiendi, vel contrâ, aut hic accipiendi pecuniam certæ speciei pro pecuniâ alterius speciei. Aliud compositum ex recambio seu cambio reciproco, quando nempe pecuniâ, quàm hic tradit campfor alibi reddendam, recambitur ad locum ubi data est, ut ita tam primi, quàm secundi cambii pretium persolvatur primo campfori ex eadem pecuniâ quasi b. ad cambium data, v. g. Antuerpiâ Romæ, & vicissim Româ Antuerpiam.

Ad justitiam cambii minuti requiritur, ut absit deceptio circa valorem aut bonitatem monetæ, justumque sit pretium. Tale autem censetur, quòd vel est lege taxatum, vel communi proborum & prudentum æstimatione, aut consuetudine receptum & probatum; uti in operis Medicorum & Jurisconsultorum. Illud specialiter notandum circa adulterinas monetæ, quòd campfor aut quivis alius per illas deceptus nequeat citra injustitiam eas ulterius distrahere.

Tituli porrò, in quibus ordinarium pretium & justitia lucri fundatur, hi assignantur. In primis locatio operæ & obsequii, quòd campfor præstat, quæ tenus ob utilitatem aliorum omnis generis pecunias congregat, conservat & permutare est parat: juxta eorumdem beneplacitum; præsertim si publicâ Magistratûs auctoritate ad hoc est constitutus. Quò etiam facit juxta *Malderum Tr. s. c. 4. dub. 2.* (qui refert sic sententia *Anoninum, Molina,* & alios Communiter) contra *Cætanum* labor (qui non semper idem seu æqualis) numerandi pecuniarum, veluti in gratiam campfarij adhibitus, interveniente tantâ elocatione operarum. Etsi enim soleat gratis subiri, non vetat illum locari: sicut locari potest usus libri, qui tamen etiam gratis conceditur ad usum.

Quod autem Nonnulli officium cæbendi, ad quòd quis se reipublica obligavit, censent titulum esse ad justitiam cambii necessarium, videtur haudquaquam fundamentum: cum eo secundo possint alii tituli subesse in privatis campforibus. Immo si aliâ cambire iniquum foret, non rectè reipublica ad istiusmodi officium aliquem adstringeret. Unde & cuilibet civi Antuerpiensi

piens conceditur privilegio Joannis Ducis Brabantiae facultas, non imposita obligatione, publice servandi meas cambiales; ut refertur in *Cod. Belgico N. W. Asselbrievien 9.12*. Hinc etiam si famulus pecunias à domino ad aliquid emendum acceptas, sine damno domini, per cambium minutum permutet, lucrum inde proveniens, veluti fructum propriae industriae, potest sibi reservare.

71. Alius titulus esse potest interesse lucri cessantis vel damni emergentis: si campfor videlicet per pecuniam majorem, pro qua minuram accipit, plus potuisset lucrari: vel accipiat pecunias raras pro integris, vetustas pro legitimis, exteras pro patriis. Quare dum non sunt pecuniae in loco expendibiles, adeoque non habent ibi valorem tamquam pecuniae, sed tamquam aurum vel argentum, possunt minoris emi. Idem cum proportione est, si difficulter seu vix expendi possint, vel si periculum sit, ne reprobentur aut valor legitimus minuatur. Huc etiam facit commoditas conservandi, transferendi, numerandi, & ubique negotiandi, quae v.g. censetur inesse ducatis aureis pro minuta pecunia: quae quidem commoditate se privare, censetur aliquo pretio aestimabile.

72. Denique attenditur à Doctoris passim puritas materiae, quae v.g. elucet in veteri moneta, etsi ejusdem legalis valoris cum moderna, excessus ponderis, idoneitas ad medicinas, deurationem aut vasis consecrationem, antiquitas & raritas. Quamvis enim pecunia, quatenus est pretium seu mensura rerum venalium & solutionis debitorum, supponatur esse ejusdem valoris legalis seu extrinseci: si tamen consideretur valor pecuniarum naturalis, quatenus sunt quaedam res permutabiles inter se, sive merx quaedam habens alias commoditates, potest per se loquendo eatenus una plura quam alia aestimari. Tamen etsi ad excludendas fraudes, quibus mandata Principum de non augendo valore solent elidi, potest aliquando id justè prohiberi. Quando nihilominus transgressores non peccarent contra justitiam, modò non excedatur aestimatio debita.

73. Cambium per litteras seu locale frequentissimum est, sine quo hodie subsistere non posse videtur mercatura. Estque adeo valde utile reipublicae, dum tamen in aequitate celebretur. Eo siquidem mediante pecunia de uno regno in aliud trajicitur sine reali translatione speciei, quae solet plerumque strictè inhiberi. Praeterea vitantur pericula & graves expensae seu incommoda trajectionis realis. Suntque semper in promptu pecuniae, ubi eas negotiator requirit pro emptione mercium, quas alioquin suo tempore istic rationabili pretio comparare foret impossibile. Accedit valor monetæ in uno loco, quae

alibi non valet, nisi quatenus massa quaedam argenti vel auri.

Pretium hujus cambii frequenter etiam subito variatur juxta diversitatem locorum & temporum, quibus copia & raritas, item valor pecuniae, copia vel raritas cambiorum & recambiorum admodum variatur. Soletque schedula (quam vocant *Cambiato*) hebdomadatim distribui, & ad diversa emporia mitti, ut sciatur pretium cambiorum ad singula loca. Quod tamen non ita ad amissum servatur, sed ex bono & aequo aliquantulum saepe à singulis mercatoribus augetur, attentà qualitate & credito personarum. Quamvis potissima difficultas conscientiae seu injustitiae aestimetur ab iis consistere in inordinato excessu lucri, non satis correspondentis periculis aliisque titulis praetextis.

Porro pretium communi intelligentium aestimatione statutum reprobare difficile foret. Et quamvis in eo constituendo mercatores (qui putant se melius intelligere, quam Theologi) non omnes titulos, quos possent, congerant, ut censet *Lesius c. 23. dub. 3. in fine*, in hoc ipso tamen, ut addit, sinceritatem suam ostendunt, neque facile eorum contractus tamquam usurarii condemnandi, quando pretia communi (ut passim fit) judicio sunt constituta, in quibus non potest intervenire aut prevalere inordinata privati alicujus cupiditas.

Attendant autem potissimum lucrum cessans tempore cambii & recambii, incertitudinem lucri ob frequentem & inopinatam pretiorum variationem, & periculum deficientis lucrosi, seu imminentiis damnosi recambii. In quo tamen potissima debet esse spes lucri, ut nempe ex industria mercatoris pecunia cambita, si alibi non sit impendenda mercibus emendis, redeat ad camplorem cum novo cambio seu recambio. Accedit periculum damni fundatum in credendo pecuniam, tum datam, tum alibi reddendam ac remittendam diversis personis. Unde & frequentissime damna gravia oboriuntur. Quod periculum cum expensis seu provisionibus impendendis factoribus crescit, dum per variorum locorum ambages in commodum campforarii pecunia remittitur seu trajicitur, v.g. Antuerpiam, Amsterdamum, inde Francofurtum, inde Venetias. Attenditur etiam diversus in locis diversis valor pecuniarum, sive legitimus, sive fundatus in restricta libertate eas expendendi, qualis locum habet in pecuniis (ut vocant) bancariis.

Et hi quidem tituli spectantur maxime in ordinario cambio, in quo nimirum campfor prior dat, ut alibi recipiat termino elapso, qui proinde donans dicitur, uti campforarius recipiens, & loco pecuniarum litteras dat campfori, qui harum virtute solutionem

74. Pretium ejus saepe variatur

Qui cambiato servatur

75. Communi aestimatione statutum non facile improbandum.

76. Tituli, qui potissimum à mercatoribus aestimantur.

77. Quorum stilus amplius declaratur.

nem alibi petit à respondente camparii, eamque vel mox ad visum illarum præstandam; vel (quod ordinarium) datâ certâ temporis morâ, adeoque ad usum (Et vocant) certi temporis. Quod quidem consideratis locorum distantis & correspondentiis varium est: alicubi quindena post visas, aut datae litteras; uti in cambio Antuerpiâ Insulas, Amstelredamum, Middelburgum, Parisios &c: alibi bimestre, uti Antuerpiâ Hispalim, Madritum, Venetias; alibi trimestre, uti Londino Venetias. Et quidem juxta diuturnitatem temporis, quo campior caret pecuniâ differens est lucrum. Ideoque si duplicetur aut triplicetur tempus usûs, conformiter solet diversificari lucrum. In cambio autem Francofurtensi inspicitur distantia temporis nundinarum (quæ ibi binæ, circa Palcha scilicet & Septembrem) junctâ consideratione copiarum vel raritatis petentium cambium. Et hæc quidem praxis ordinaria mercatorum, etiam usuras alioquin abhorrentium.

De Cambio Francofurtensi.

78. Praxis mercatoria objectionis discussionis elucidatur.

Contra quam praxim objici posset, quod in æstimatione temporis latere videatur implicitum & usurarium mutuum. Cùm enim Cambium per se non requirat aliud temporis intervallum, quàm quod sufficiat ad translationem litterarum, id quod ultra creditur, non ex vi & natura cambii, sed taciti cujusdam mutui proficitur, in quo utique ratione longioris præcisè temporis nil potest exigi citra usuram. Estque hoc per se & speculativè loquedo valde fundatum. Nihilominus responderi posset, titulos alios regulariter in mercatoribus adesse, ob quos etiam ex mutuo possint petere interesse. Et planè tituli, quos ipsi æstimant in ipsa cambii concessione, omnino etiam manent in prorogatione. Ut proinde cambia Francofurtensia ex hac parte videantur regulariter non improbanda, si absit ratio fisci cambii, neque excedatur in æstimatione interesse, prout frequenter exceditur à quibusdam indolis Judaicæ, cambiique usurarii amatoribus. Immo videtur nonnullis ibi ob titulos & circumstantias ordinariè occurrentes pretium justè, uti communi judicio (unde pretia pendunt) variari, prout in ordinariis cambiis, accedente eo, quod censentur ibi virtute plura cambia in commodum Campsariorum, qui multò amplius gravarentur, si diutius pecuniâ egentes deberent iterata cambia expressius, adeoque cum novis expensis iniuri tradit *Lessius sup. dub. 6.* Pro quo

79. Quorumdam doctrinam.

Notant Nonnulli, & consonat *Lessius dub. 1. n. 4. & dub. 4. n. 38.* absentem pecuniâ (quæ alioquin habet rationem pretii, & certum valorem, qui, & non major debet à creditoribus acceptari) in materia cambii habere rationem mercis

cujusdam, cui, uti aliis mercibus, imponatur certum pretium, attentis circumstantiis ordinariis. Quod proinde quibusdam videtur etiam exigi posse ab illis, in quibus fortasse aliquis ex titulis ordinariis non subesset. Quemadmodum mercatores, qui non subiverunt labores, expensas & molestias ordinariè annexas, possunt ordinarium mercium pretium exigere. Et planè potissimum inspicunt Mercatores carentiam pecuniæ cum incommodis respectu ipsorum annexi solitis, unâ cum copia & inopia pecuniæ, & similibus, quibus attentis certum pretium præfigunt.

Verumptamen *Lessius sup. dub. 3. & 4.* & alii Theologi conantur adhuc alios titulos (quos mercatores minus æstimant) cambii assignare, nempe virtuale translationem pecuniæ, æquè commodam, ac si realis foret. Quamvis non sit par utriusque pretium, sed quantum inter campiores & camparios bonâ fide pro tali obsequio est constitutum; quod ordinariè & communi judicio est multo minus ob facilitatem & commoditatem, Qui titulus præsertim attenditur in cambio, uti campior prior accipit, nec adsunt pericula, quæ in ordinario.

Secundò assignatur assicuratio pecuniæ, in virtuali trajectorye cõtenta, dum campior accipit pecunias cum onere illas alibi dandi, sic ut campiori pereant, si perirent. Et quamvis videatur periculum abesse, eò quod campior alibi pecuniam habeat; id tamen ejus industriæ & fortunæ est adscribendum, uti in casu simili, quo nuntius alibi pecunias habens onus simile suscipit.

Præterea dum campior dat prior, ut alibi recipiat (prout plerisque fit) adhuc adfert *Lessius sup. dub. 4.* dicens esse communem sententiam contra Nonnullos, titulum virtualis translationis, vel (quod in idem redit) majoris æstimationis pecuniæ præsentis, quàm absentis: eò quod campior virtualiter censetur transire pecuniam absentem camparii in ejusdem commodum ad hunc locum, sicque ipsum levet ab onere eam hinc transferendi, omnique alio periculo aut expensis. Commoditas autem, quam interdum habet campior ex hoc, quod habeat pecuniâ absentem provenit ex industria ejusdem, qui proinde non tenetur eam pluris æstimare. Uti elocans operam reducendi equum non tenetur æstimare, quod hoc ipsum sit reductenti hic & nunc commodum. De quibus & aliis titulis vide plura apud *Lessium sup. dub. 3. & 4.*

Cambium mixtum tunc licitum est, quando contractus cambio junctus est licitus, & id quod campior exigit ratione utriusque contractûs, proportionatur titulis sive servitio exhibito: quæ enim seorsim licent,

80. Alii tituli à Theologis assignantur.

De his suis finibus.

81. Cambium mixtum quando licet.

liceat, etiam per se loquendo sunt licita conjunctim.

82. *Quadruplex in recambis. Primum est licitum.*

Quantum ad recambia, quadruplex potest assignari modus. Præcipue, isque legitimus, ac proborum omnium mercatorum stylo probatus est, ut respondens campfarii solvat pecuniam respondentis campforis, & hic pro re nata eandem rursum det alteri ad cambium, acceptis litteris seu obligatione à secundo campfario, quas mittit respondens ad suum domicilium seu primum campforem, qui loco prioris accedit respondentem secundi campfarii, à quo recipit pecuniam primo campfario datam cum lucro cambii & recambii.

83. *Quid de secundo censendum.*

Secundus est, si campfarius ejus respondens in loco præfixo non restituat sortem respondentis campforis, sed tradat ei obligationem tamquam ab eo accepisset eandem ad recambium, quam obligationem mittat respondens campforis ad campforem, ut in priori loco recipiat sortem cum duplici lucro cambii & recambii. In quo modo solet delitescere cambium sic cum seu usura palliata: cum non agatur, ut pecunia alibi solvatur, ubi nulla est, in quam permutatio cadat, sed ut reddatur in loco, in quo accepta est cum lucro iniquo, perinde quasi ex mutuo. Est bona fides, & sincera intentio, alique tituli possint interdum excusare campforem.

84. *Quid de Tertio.*

Tertius est, si campfarius non habeat in loco assignato respondentem, ideoque campfor assignet ei suum proprium respondentem, qui sit respondens campforis & campfarii, adeoque debitum ibidem accipiet, & sibi solvat, quatenus diversas personas representat, seu diversa officia subit. Qui rursum obligationem scribit quasi ad cambium accepit, eamque transmittit ad primum campforem, ut à campfario solutionem accipiat in priori loco cum pretio cambii & recambii. Quod cambium Be-suntinum vel Placentinum à Doctoribus vocatur, eò quòd feratur solere trajici ad dicta loca. Hoc Vatii Doctores existimant esse licitum, pro qua sententia operose disputat Lessius dub. 7. existimans esse speculativè veriore; et si omnino dissidendam, nec facile practicandam merito dicat, ob presumptionem nempe & periculum cambii sicci & usurarii. Quamvis si bona fide agatur, & tituli pretio proportionati adsint, videatur posse justificari. Vide etiam Malderum Tr. 5. cap. 4. dub. 5.

De Cambio Besuntino seu Placentino.

Quartus modus est, si campfor pacificatur cum campfario, ut teneatur eam summam accipere ad recambium, si tempore præfixo non solvat. Quod indubiè injustum est, nisi certò conset campforem ex illa mora tantum lucri amissuram, quantum ex recambio percipere: aliàs enim plus exigeret, quàm æstimationem lucri cessantis & periculi sortis. Estque etiam suspectum de usura: quasi ex mente contrahentium non tam agatur, ut pecunia alio loco & termino præfixo solvatur, sed potius eodem loco cum lucro usurario ex mutuo palliato per Cambium & Recambium.

Quid censendum de Quarto modo Recambii.

Pro fine notanda est Decretalis Pii V. de cambiis, quam refert Navarrus c. 17. n. 300. Estque inter Pianas 118. in Bullario. Ea, etsi saluberrima, non est juxta Malderum sup. dub. 11. in fine in his partibus recepta, adeoque non obligat, in quantum ordinat aliquid ultra terminos juris naturæ. Similiter Lessius dub. 11. in fine putat paucis locis, & fortè nusquam (saltem quoad omnes ejus conditiones) esse receptam. In hac imprimis damnantur omnia cambia sicca tamquam usuraria, in quibus nimirum ex intentione contrahentium fit solutio in eodem loco, quæ alibi futura fingitur. In realibus autem cambiis quædam conditiones servandæ præscribuntur. Prima est, ne campfor ratione dilationis ultra terminum præstitutum concessæ, paciscatur de aliquo lucro. Secunda, ne ab initio vel postea paciscatur de certo interesse, etiam in eventu, quo non fieret solutio tempore debito. Non prohibet tamen pactum de interesse incerto, quod postea ex mora campfarii deprehensum fuerit, & ne poena moderata adijciatur, si ex negligentia tempore convento non fuerit facta solutio. Tertia, ne ultra primas nundinas, aut consuetos terminos, ubi nundinæ non expectantur, realia cambia exercentur, juxta receptum locorum usum, videlicet cum extensione proportionali lucri. Quarta, ut in terminis solutionum constituendis, habeatur ratio longinquitatis & vicinitatis locorum, in quibus solutio destinatur; ne dum longiores præfiguntur, quàm loca destinata, solutioni desiderant, generandi detur occasio. De his vide Auctores citatos.

86. *Constitutio Pii V. de Cambiis, non usura recepta.*

In ea damnantur cambia sicca tamquam usuraria.

Quæ conditiones in eadem præfigantur cambiis realibus.